

Hugleiðingar í sambandi við orðaskiftið um Skotlandssiglingina

Í teirri nógvu skringingini um skotlandssiglingina seinastu tíðina hefur grundgevingin hjá teimum, sum vilja varðveita hetta ferðarsamband, næstan bert snúgvíð seg um fiskaútlutning, vørurnflutning og um eina mögulega komandi oljuvinnu við harav fylgjandi øktum service- og sambandstervi sjóvegis. Hevur talan verið um ferðafólk, hava fyrst og fremst hesi handels- og oljuvinnufólk verið havt í huga.

Men skotlandssiglingin snýr seg eisini um annað enn bert um vørur, fisk og olju, so fundamental hesi enn eru fyri okkum. Fyri mær hevur hetta ferðarsamband við næsta grannaland okkara Skotland umframt tað handilsliga og vinnuliga eisini eitt breiðari samfelagsligt, eitt mentunarligt og tjóðskaparligt aspekt, sum eigur vera nógv við í metingini.

Hevði fyri 4-5 árum síðan huga at fara í bláðini við einari yvirskrift sum «Farið tykkum til Skotland!». Konan og eg høvdu verið í Skotlandi við Smyrli, høvdu havt bilin við okkum, og vit vóru hugtikin av hesum möguleika hjá føroyingum til bilgar og rikandi friðarferðir.

Aberdeen er ógin stórbýur, men hann er býur við stórbýardámi í bestu merking. Skipið leggur at tætt við sjálvan høvudsvegin Union Street. Har eru vørubandlar við fjólbroyttasta útbóði á hvørjum horni - tú finnur tað ikki bert í sjáldnum kongens København! Hugnaligar skotskar, grikskar, jugoslaviskar, kinesiskar, bengalskar o.s. fr. matstøðir hevur tú at velja ímillum; hevur tú hug til andaliga ferðir, eru har bæði konsert-hóli, sjónleikarhús og lista-søvn at vitja, og eitt hitt størsta universitetsbókasavn í heiminum gevur bókmentliga hugaðum høvi til at lesa og granska sum fáa aðrastaðni.

Leggur tú byn aftur um teg og leitar tær eftir the high road niðan á hálendið, finnur tú slíkan náttúruvakurleika sum fáastaðni í Europa. Lætt er at finna bústað, hvat tú kemur. Bed & Breakfast, hendan serbretska, biliga gistingarskipanin hjá privatfólki, er um alt landið. Blítt og fyrikomandi er fólk, og tú kennir teg beinanvegin sum heima í teim nössligu og dyggiligu bústaðarrúmum.

Óneyðugt kann tað tykjast at koma við hesum nú, tað føroyingar í so stórum tali hava leitað til Skotlands við Smyrli seinastu sumrin. Men orsök in til hesar hugleiðingar er bæði tað, at skotlandssiglingin nú er

kominn so í fokus, og eisini tað, at vit á aðrari Bretlan-Isferð um Aberdeen herfyri hava fingið eyguni upp fyri enn víðari perspektivi í hesari ferðarleið.

Ti komin niður á bretska meginlandið so biliga, sum Smyril hevur givið tær möguleika til, fært tú samband við so mong onnur goð ferðartilboð. T.d. kanst tú tað fyrri einar 1000 kr. flúgva aftur og fram til London, sjálvan høvudsstaðin í gamla bretska heimsveldinum. Og hann er býur, ið verður er at vitja!

Fleiri við mætt munnu hava hugsað, at hesin meira enn 10-millióna risabýur gevur einum smáðnum føroyingi á stuttari vitjanarferð lítlan möguleika at uppliva nakað stórvægis. Men so er ikki.

Vit búðu á hotelli mitt í býnum - rimiligt bæði til dygd og prisir.

Haðani kundi tú, um tú valdi gongulimarnar fram um buss, taxa ella undirgrundarjambreyt, spáka tær til so mong gítin stöð: Í British Museum er ein ørgrynnur av forn lutum at siggja frá elstu tíðum og úr øllum heimsins heraðshornum. Í The National Gallery hanga málningar hjá Rafael, Michelangelo, Rubens og mongum, mongum øðrum gítum listamálarum frá eldri og yngri tíð. Í The Parliament søu vit Yvirhúsið, hesa prýðiliga fundarhøll, har lordarnir enn koma saman sum endurljóð av fornari glestríði virklássans, men sum nú at kalla ongan politiskan tyding hevur. Minni prýðiligt men máttiklari er Undirhúsið, har stjórnarflokkur og andstöða sita mestum á rókum yvir av hvørjum øðrum, meðan kjakast verður yvir um borð á miðjum gólvi. Í høli ímillum báðar fundarsalirnar standa standmyndir av gítum politikarum úr farnari tíð sum Gladstone, Disraeli, Lloyd George og Winston Churchill. Ein pallur var ósetur - hvør veit, kanska eitt pláss til Margaret Thatcher, tað ið hennara tíð fer at hoyra søgini til. Í kjallaranum er elsta og størsta samkomuhøll Bretlands frá eldri tíð, og tú kundi ímynda tær veitslurómin, sum hann var í ferðum og mangan er tað enn á døgum.

Beint yvir av parlamentinum liggur prýðiliga dómkirkjan Westminster Abbey, og haðani kundi tú spáka víðari yvir í tær vøkur parkirnar Hyde Park og St. James's Park, har Buckingham Palace, bústaðurin hjá sjálvari drottningini, liggur. Annan dag fóru vit oman til Tower of London, sum ivaleyst er søguríkasta stað

ið í bretska ríkinum. Oført leikaði mussaskoðið á frásøgumanninum, klæddur í Beefeaterbúna, tað ið hann greiddi frá tí ikki altíð so hugaliga, sum har er farið fram í gomlum døgum. Men vakurt var tað skart og tað skreyt, vit fingi at siggja, silvur og gull so skyggjandi og so fagurt, sum tú illa dugir at hugsa tær tað, og sum tað fagrasta av øllum sjálf kongakrúnan, bæði hon, sum drottningin við serlig høvi hevur á høvduinum, eitt nú tað ið tingið verður sett, og ikki minni glæsilig hon, sum hevur umboðað India í bretska stórveldinum.

Aftan á hesa hugvekjandi vitjan bar til at fara inn á goívið í teirri gomlu Dickens's Inn, sum liggur mest sum á einum tanga út í Thames ána, hugnaliga umgyrd av bátatloftbrúgvum. Og sí í góðveðriðnum at leggja leiðina heim aftur, fram við Tower Bridge, London Bridge, Waterloo Bridge og Westminster Bridge. Komin niðan móti Trafalgar Square stendur kirkja fyri okkum. Nú er tað ongin minni enn St. Martin in the Fields, sum tú kendi frá so nógvum dygdargóðum gramofonplátum og tónadiskum. Her fingi vit keypt okkum atgongumerki: London Soloists' Chamber Orchestra, sum hevði Vivaldi jubileums-konsert á skránni! Haðani var stutt at ragga seinasta teinin eftir Haymarket niðan á Piccadilly Circus, har okkara hotel lá.

Í London sum í øðrum mentunarmiðdeplum sum t.d. Wien og Paris ber til at siga, at tónleikafestivalir eru hvørja viku á árinum. Meðan vit bæði høyrdu London-solistarnar spæla Vivaldi í St. Martin in the Fields kvøldið eftir, voru tey flestu av hinum í Her Majesty Theatre, sum lá í einari síðugøtu nærinis, og høyrdu nýggjari tónleik eftir Andrew Lloyd Webber.

Einar 5-10 minuttir at ganga frá okkara hotelli lá The National Opera. Har vóru vit - talan var um ferðalag við lærarskúlaflakki - tað eina kvøldið og høyrdu La Traviata hjá Verdi við heimsstignum solistum. Men ikki var tað minsta upplivingin í nýmótans konsert-høllini Barbican Hall at hoyra London Philharmonic Orchestra við ongu minni enn Yehudi Menuhin sum leiðara. Á ellisárum - hann er nú áttaogtvey - hevur hann lagt fiolina á hálina og hevur tíknið dingtonninn í hond í staðin. Fagnaðurin er hin sama sum øll árin, frá tí hann sum sjeyáragamall við sinari fiól legði allan tónleikaheimin

fyri sínar fótur.

Hin gítta St. Paul's kirkja, størsti kirkjubýgningur í Europa eftir Pecturs-kirkjuna í Rom og dómkirkjuna í Milano, liggur eisini í hesum avmarkaða býarparti. At sita har til messu og lita upp undir tað undurfagra kirkjuhválvið, meðan kórsangurin ljómaði, tað var lóta, sum verður sitandi í minningum.

Í Victoria og Albert hallinum góvu okkara ungfolk mestsum frá sær, har vóru so nógv rúm og so nógv søguleg og mentunarligt innihald, at tann stutta tíðin gjørdi tað óvobið at fara rættiliga í holt við at kunna seg. Meg hugtikið kanska einamest at siggja listalesandi víða hvar úr heimi, sum søtu og lógu á frammi grúgvu og eftirgjørd málningar og standmyndir, meðan professari gekk ímillum, greiddi frá og rætti eina hjálprandi hond.

Men ov mikið kundi eisini vera av øllum hesum mentunarliga og listariga.

Yvir damirnar kom eins og nýtt flog, tað ið tær leitaðu upp gítar vørubandlar sum Harrods, Liberty og annað av tí meira mondena slagen - vóru mestsum ikki til at fáa út aftur. Menninir høvdu kanska meira hug at spáka sær oman á slagskipið Belfast, sum liggur svina-bundið við Thames-árbakkann við sínum mongu minnum um seinna heimskriggið ella yvir á R.A.F. Museum, sum sigur frá brøðrum og ræðuleikum í luftini frá tí tíðini. Ein av monnum tók sær ein seinnapart at vitja ein av teim kendu fótballsklubbunum. At gott ferðarsamband við Bretland gevur fótballshugadum í Føroyum heilt serligar möguleikar er eyðsæð.

Uppi í hendan upplivingameldurin høyrdu eisini teir fráluku filmarnir, sum vóru at siggja í biohøllum har um vegin. Men eftir slíkar ferðir í byn var tað hugnaligt og gott at kunna seta seg eina løtu inn á okkurt matstað ella eina pub, sum ikki minst er partur av bretska fólkalívnum.

Jú, okkara sannføring gjørdist, at ikki hevur tú rættiliga lívað, hevur tú ikki upplivað London!

Løgið kann tað tykjast í sambandi við orðaskifti um skotlandssiglingina at fara so út í æsir við einari ferðarfrásøgn. Men hendan 6-daga ferðin stendur mætt so bjørt í huganum, og eg vildi eisini fegin vera við til at vísa á, at við teirri farleið, vit hava havt um Aberdeen, hava vit, umframt við bili og familju at kunna gera hugnaligar og rikandi rundferðir í Skotlandi og m.a. eisini til tað yndisliga Lake District í Norðurenglandi, fingið möguleikan til ferðir inn í ríkasta mentunarliga umhvørvið, ið nakrastaðni er at finna, og sum við upphaldi kosta lítið meira enn bert flogferðir úr Vágum til Kastrup og aftur. Hevur tú hug at taka stigið enn longur út í víðu verð, kanst tú nú seta teg í snartokið, og eftir bert tveimum tímum ert tú í Paris!

Vit hava soleiðis við hesum ferðarsambandi betur enn nakrantíð fingið høvi til at fara beinleiðis til mentunarkeldurnar og miðdeplarnar, í staðin fyrir alt slíkt árin skal ganga um annað land.

Ti tað snýr seg her ikki bara um pening og bilgar ferðir uttanlands, men um möguleikan hjá føroyingum at sleppa út um eingjagardar, at kunna víðka sjónarvingin til at fegna meira enn bert um kongeriget Danmark. Frammanundan hava allar farleiðir eins og viðtøkugardar beint okkum bert tað einu leiðina. Og í hugaheimi hjá fólki her á

landi tyktist sama lagið at vera. Ikki er tað óvanligt, at spurt verður: «Vóru tit niðri í summar?» í staðin fyri at spyrja: «Hava tit verið uttanlands?». Skulu menn kann samfelagslig viðurskifti aðrar staðir, verður tað ov ofta ikki farið longur enn til Odense, til Hedehe-sene ella til Skanderborg. Ov sjaldan verður farið yvir um sundið, suður um markið ella leitað eystur og vestur til næstu grannar okkara.

Ungdómur okkara, sum skal út at søkja sær útbúgving og vitan um aðrar staðir og mentan, tyrpist í alt ov stóran mun saman eins og ein føroysk ghetto á Flat-londum. Danmark er eitt frálíkt land, Kjöpinhavn ein hugnaligur býur, og har er nógv gott at læra; men royndir vit ikki iat loysa okkum frá tí nalvastreingi, sum alt ov leingi hevur gjørt okkum til ómyndingar, og duga vit ikki at vinna okkum merg og menning eisini aðrarstaðir enn innan ríkismark, koma vit ongantíð fyri okkum sum tjóð.

SU veitir peningaligan stuðul til lesnað í øðrum londum, gaman í; men hesin røkkur so stutt hjá okkum, sum ikki hava rettið inn-ann ES. Tá ið vit samráðast um meira rettið, er ikki nógv mikið bert at hugsa um sælu- og fiskirættið. At veita okkara ungdommi betri sermdir at vinna sær andaligt ljós eisini aðrastaðni enn úr landsuðri má vera ein uppgáva at gera meira við hjá okkara politikarum og skúlamyndugleikum.

Sum skilt, er hetta orðameingi ikki ætlað sum bert eitt íkast í aktuella orðaskiftið um skotlandssiglingina, men meira at siggja hendan glotta sum part í einari vónandi breiðari gleðum. At Strandferðslan hevur havt hugflog og áhaldni í hesum máli, eigur hon rós og tókk uppiborið fyri, um enn almannaflogan kann hava tókst í so stór. Nú hetta ferðarsamband hevur ment seg so nógv, at Smyril ikki meira megnaði allan trailaraflutningin og ikki allan ferðamannaflutningin á sumri, er at vóna, at umsitingin av hesari farleið ikki skal gerast slíkt politiskt vandamál, at hon verður ov mikið skerd ella lutvíst dættur niðurfyr aftur. At okkara landsstýrismaður á hesum øki eisini hevur mentan um hendur gevur okkum tað treystið, at málið bæði til tað vinnuliga og til tað mentunartænastuliga verður loyst á skynsamasta hátt.

Ólavur Hátun